

περιφερειακό παρατηρητήριο
κοινωνικής ένταξης
περιφέρειας κρήτης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
UNIVERSITY OF CRETE

Αξιολόγηση προγραμμάτων Ελαχίστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) και Ταμείου Επισιτιστικής Βοήθειας Απόρων (ΤΕΒΑ)

Ποιοτική Έρευνα Πεδίου

Γεώργιος Τσιώλης
Στεφανία Καλογεράκη
Μαρίνα Παπαδάκη
Χαρά Κόκκινου

Έργο:

Στήριξη Λειτουργίας Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης στην Περιφέρεια Κρήτης
B Ερευνητικός Άξονας: Προγράμματα Κοινωνικής Ένταξης & Ειδικές Κοινωνικές Ομάδες

Μεθοδολογία, Ταυτότητα, Δείγμα και Στόχοι

Συλλογή και ανάλυση ποιοτικών δεδομένων μέσω θεματικά εστιασμένων ημι-δομημένων συνεντεύξεων από:

- Φορείς υλοποίησης προγραμμάτων/εμπλεκόμενους
- Αποδέκτες των υπηρεσιών/προϊόντων των προγραμμάτων

Φορείς υλοποίησης προγραμμάτων/εμπλεκόμενοι:

Στόχοι:

- Κατανόηση του τρόπου εφαρμογής και των συνθηκών υλοποίησης των προγραμμάτων
- Διερεύνηση δυνατών και τα αδύναμων σημείων των προγραμμάτων και της δυνατότητα βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών/προϊόντων προς όφελος των δικαιούχων

Στις συνεντεύξεις συμμετείχαν:

- Ο Δικαιούχος της Σύμπραξης της Περιφέρειας Κρήτης
- Εργαζόμενοι/ες σε Κέντρα Κοινότητας/Κέντρο Ένταξης Μεταναστών/Παράρτημα Ρομά
- Εργαζόμενοι/ες σε Κοινωνικές Υπηρεσίες των Δήμων
- Συμμετέχοντες/μέλη της Σύμπραξης που υλοποιούν τα Συνοδευτικά Μέτρα του ΤΕΒΑ (ΕΛΜΕΠΑ, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ένωση Καταναλωτών)

Μεθοδολογία, Ταυτότητα, Δείγμα και Στόχοι

Αποδέκτες των υπηρεσιών/προϊόντων των προγραμμάτων (Ωφελούμενοι/ες)

Στόχοι:

- Βαθύτερη κατανόηση πορεία ζωής και σημερινών συνθηκών διαβίωσης
- Διερεύνηση αναγκών
- Διερεύνηση δυνατότητας κάλυψης των συγκεκριμένων αναγκών μέσω της συμμετοχής στα, υπό μελέτη, προγράμματα

Στις συνεντεύξεις συμμετείχαν:

- Εκπρόσωποι Μονοπρόσωπων (4 άτομα) και Πολυπρόσωπων Νοικοκυριών (10 άτομα)
- Εκπρόσωποι Μονογονεϊκών Νοικοκυριών (2 άτομα)
- Άτομα με Αναπηρία (2 δικαιούχοι και ένα προστατευόμενο μέλος)
- Άτομα όλων των Μορφωτικών Επιπέδων
- Άτομα με διαφορετικά καθεστώτα ενοίκησης (ιδιοκατοίκηση, ενοίκιο, καταυλισμός, αστεγία)
- Άτομα με εξαρτήσεις (2 άτομα)

Περίοδος Διεξαγωγής Έρευνας: 30 Ιουνίου 2021 έως 25 Ιουνίου 2022

Μεθοδολογία, Ταυτότητα, Δείγμα και Στόχοι

Επίπεδο Συνέντευξης		Αριθμός Συνεντεύξεων	Ιδιότητα Πληροφορητών
Κεντρικό	Περιφέρεια Κρήτης	6	Μέλη Σύμπραξης 11 Εργαζόμενοι/ες σε Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων και σε Κέντρα Κοινότητας
Τοπικό	4 Π.Ε. Κρήτης	25	13 Δικαιούχοι ΕΕΕ/ΤΕΒΑ που στις αιτήσεις τους καλύπτουν επιπλέον 17 μέλη (σύνολο 30 επιδοτούμενα μέλη) 1 Άτομο αποκλεισμένο από ΕΕΕ και ΤΕΒΑ λόγω εσόδων από Α21 (Επίδομα Τέκνων)

Συνολικά διεξήχθησαν 31 συνεντεύξεις διάρκειας 33,5 ωρών
στις τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες Κρήτης

Προγράμματα Κοινωνικής Ένταξης

Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ) πρώην Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης (ΚΕΑ)

- ΠΥΛΩΝΑΣ 1** → Εισοδηματική Ενίσχυση
- ΠΥΛΩΝΑΣ 2** → Διασύνδεση με Υπηρεσίες Κοινωνικής Ένταξης (ένταξη σε κοινωνικά τιμολόγια, παραπομπές σε δομές κοινωνικής φροντίδας κ.λπ.)
- ΠΥΛΩΝΑΣ 3** → Διασύνδεση με Υπηρεσίες Ενεργοποίησης που στοχεύουν στην εργασιακή επανένταξη (ΟΑΕΔ, προγράμματα κοινωφελούς εργασίας κ.λπ.)

Ταμείο Επισιτιστικής Βοήθειας Απόρων (ΤΕΒΑ)

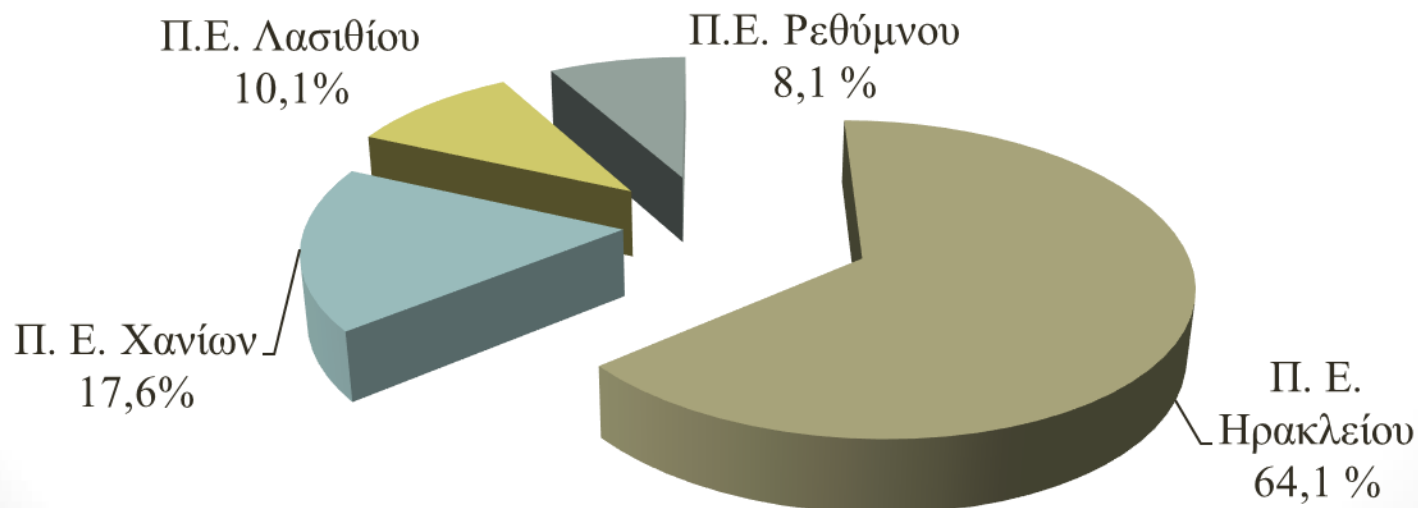
- Επισιτιστική και Βασική Υλική Συνδρομή
- Συνοδευτικά Μέτρα Στήριξης
- ✓ Υπηρεσίες Ψυχοκοινωνικής Στήριξης
  - ✓ Συμβουλευτικές Υπηρεσίες Υγιεινής Διατροφής
  - ✓ Συμβουλευτικές Υπηρεσίες Διαχείρισης Οικογενειακού Προϋπολογισμού
  - ✓ Κοινωνικά Φροντιστήρια
  - ✓ Υπηρεσίες Κοινωνικοποίησης Παιδιών (πχ αθλητικές δραστηριότητες)
  - ✓ Υπηρεσίες Πολιτιστικών και Δημιουργικών Δραστηριοτήτων Απασχόλησης

Τ.Ε.Β.Α. Ταμείο Επισιτιστικής Βοήθειας Απόρων 16η Διανομή Ιούλιος 2021

	Αιτήσεις/ Νοικοκυριά	(%)	Μέλη/ Ωφελούμενοι	(%)
Π.Ε. Ηρακλείου	5.233	64,1	10.430 (3,4%)	65,5
Π.Ε. Χανίων	1.434	17,6	2.657 (1,7%)	16,6
Π.Ε. Λασιθίου	829	10,1	1.577 (2,07%)	9,9
Π.Ε. Ρεθύμνου	664	8,1	1.259 (1,5%)	7,9
Σύνολα	8.160		15.923	

Πηγή: Δ/ση Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας, Περιφέρειας Κρήτης

Αξιολόγηση Προγραμμάτων/ Άξονες Ανάλυσης

1. Σε ποιούς απευθύνονται:

Κριτήρια ένταξης, Αποκλεισμοί, Ψευδο-επιλεξιμότητα, Επιτυχία Προγράμματος

2. Τι προσφέρουν:

Εισοδηματική Ενίσχυση, Εργασιακή Επανάταξη, Αποτελέσματα/Κίνδυνοι
Επισιτιστική Βοήθεια, Συνοδευτικά Μέτρα,

3. Με ποιόν τρόπο το προσφέρουν:

Προστασία από έκθεση και κοινωνικό στιγματισμό, Σεβασμό σε αξιοπρέπεια

Ευρήματα Έρευνας

1. Σε Ποιούς Απευθύνονται (ΕΕΕ και ΤΕΒΑ)

Η ένταξη έχει εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια (κοινά και για τα δυο πρόγραμμα)

Εισοδηματικά: Για μονοπρόσωπο νοικοκυριό: Συνολικά εισοδήματα από οποιαδήποτε πηγή (πλην επιδόματος αναπηρίας, ενοικίου, ανασφάλιστου υπερηλίκου κ.ά.) 1.200 ευρώ/εξάμηνο = 2.400 ετησίως. Όλοι όσοι έχουν περισσότερα από 200 ευρώ καθαρό μηνιαίο εισόδημα αποκλείονται από την ένταξη.

Επιπλέον Αποκλεισμοί από ΕΕΕ και ΤΕΒΑ

- **Αποκλεισμός Πολύτεκνων Οικογενειών:** Ενώ τα επιδόματα (π.χ. αναπηρίας, ενοικίου, κατάρτισης κ.ά.) δεν προσμετρούνται στο εισόδημα δεν ισχύει το ίδιο με το επίδομα τέκνων (Α21), συνθήκη που αποκλείει από ΕΕΕ και ΤΕΒΑ τις ευάλωτες πολύτεκνες οικογένειες
- **Αποκλεισμός Φιλοξενούμενων Μελών/Οικογενειών:** Τα φιλοξενούμενα μέλη/οικογένειες μπορούν να συμπεριληφθούν στην αίτηση του/της ιδιοκτήτη/τριας αν εκείνος/η πληροί τα κριτήρια ένταξης στο πρόγραμμα. Οι ίδιοι δεν δικαιούνται να υποβάλουν αίτηση συνθήκη που αναπαράγει και ενισχύει την εξάρτησή τους

Ευρήματα Έρευνας

Ψευδο-Επιλεξιμότητα/ Πρακτικές Διασφάλισης Ένταξης

- Αδήλωτη εργασία («μαύρα» μεροκάματα)
- Αδήλωτα έσοδα ελεύθερων επαγγελματιών
- Λοιπά αδήλωτα εισοδήματα (π.χ. είσπραξη ενοικίων)
- Περιπτώσεις τέλεσης εικονικών διαζυγίων για αύξηση εισοδηματικής ενίσχυσης
- Μη δήλωση τέλεσης γάμων σε Ληξιαρχεία (π.χ. πληθυσμοί Ρομά)

Σημαντική συμβολή του ΕΕΕ:

- Εντοπισμού και προσέγγισης των ευάλωτων ομάδων
- Καταγραφής κοινωνικο-δημογραφικών χαρακτηριστικών δικαιούχων
- Χαρτογράφησης του φαινομένου της φτώχειας/ακραίας φτώχειας στη χώρα
- Μέσω της επαφής με τις κοινωνικές υπηρεσίες επιτυγχάνεται ανίχνευση περαιτέρω αναγκών και η παραπομπή σε άλλες διαθέσιμες υπηρεσίες/παρεμβάσεις

Ευρήματα Έρευνας

2. Τι προσφέρουν (ΕΕΕ)

- Εισοδηματική ενίσχυση **συμπληρωματική** έως του ποσού των 1200 ευρώ/εξάμηνο = **2.400 ευρώ ετησίως**. Επομένως ένα μονοπρόσωπο νοικοκυριό (που δεν αντιμετωπίζει αναπηρίες, δεν είναι ανασφάλιστος υπερήλικας) δεν μπορεί να συγκεντρώσει περισσότερα από 2.400 ευρώ ετησίως από το σύνολο των πηγών εισοδημάτων του (συμπεριλαμβανομένου του ΕΕΕ), όταν το κατώφλι της φτώχειας το 2021 έχει υπολογιστεί στα **5.251 ευρώ/ ετησίως**.
- **Ενεργοποίηση/Εργασιακή Επανάταξη:** Αν και η συζήτηση για το ΕΕΕ διεθνώς, διεξάγεται στη βάση του διπλού προνοιακής παθητικής πολιτικής επιδομάτων/ ενεργητικών πολιτικών ενδυνάμωσης και κινητροδότησης, η Ελλάδα στο σχεδιασμό της επέλεξε μια πιο ολιστική προσέγγιση συνδυάζοντας την εισοδηματική ενίσχυση με τις συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες και την υποστήριξη στην οικονομική/εργασιακή επανάταξη. Ωστόσο, το ζήτημα που προκύπτει είναι η **δυνατότητα εφαρμογής και υλοποίησης αυτού του σχεδιασμού (υποστελέχωση ΟΑΕΔ, υψηλή ανεργία και μειωμένες θέσεις εργασίας)**.

Ευρήματα Έρευνας

2. Τι προσφέρουν (ΕΕΕ)

Αποτελέσματα/Κίνδυνοι: Στην εποχή της ευελικτοποίησης/επισφαλοποίησης της εργασίας με τα ιδιαίτερα χαμηλά όρια κατώτατου μισθού και τη μείωση της συλλογικής προστασία των εργαζομένων που αποτελούν αντικίνητρο για την εύρεση εργασίας για να αποφευχθεί ο κίνδυνος της εξάρτησης των δικαιούχων από την εισοδηματική ενίσχυση προτείνεται:

- **Να ενεργοποιηθεί άμεσα και πλήρως ο Γ Πυλώνας (εργασιακής ένταξης)**
- **Να υποστηριχθούν οι ωφελούμενοι σε επίπεδο κατάρτισης και καλλιέργειας δεξιοτήτων**
- **Να υπάρξει διασύνδεση των εργοδοτών με το διαθέσιμο εργατικό δυναμικό**
- **Να υπάρξει ανώτατο χρονικό όριο υπαγωγής στα προγράμματα**

Ευρήματα Έρευνας

2. Τι προσφέρουν (ΕΕΕ)

Καμιά παρέμβαση για επαγγελματική αποκατάσταση, για εύρεση εργασίας για κάτι ουσιαστικό θα γίνει; Πέρα από τα προγράμματα του ΟΑΕΔ για κοινωφελή εργασία που βγάζουν [...] Θα έπρεπε να έχουμε μια ολιστική παρέμβαση. «Κοίτα να δεις άνθρωπέ μου, εσύ δούλευες σε μια δουλειά. Έχασες την εργασία σου. Εγώ θα σε καλύπτω για ένα χρονικό διάστημα, σε τροφή, στέγαση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και θα προσπαθώ να σε εκπαιδεύσω και να σε καταρτίσω να ξαναγίνεις πιο ανταγωνιστικός. Και να μπορείς να διεκδικήσεις μια θέση στην αγορά εργασίας. Αυτό θα στο κάνω για ένα χρόνο. Αυτόν τον ένα χρόνο όμως εγώ σα φορέας είμαι υποχρεωμένος να σου βρω δουλειές. Να σου πω πήγαινε εκεί, πήγαινε εκεί, πήγαινε εκεί... Όχι να κάθομαι στο γραφείο μου και να περιμένω ποότε (έμφαση) οι εργοδότες θα έφερθουνε (έμφαση) να κάνουν ένα πρόγραμμα του ΟΑΕΔ». [...] Άμα θες να το κάνεις έτσι και θες να εμπλέξεις το ΚΕΑ με τον ΟΑΕΔ κάντο λίγο ανάποδα. Στελέχωσε πρώτα λοιπόν τον ΟΑΕΔ. Στελέχωσε μια δομή. [...] Τι τον υποχρεώνεις να πάει να γραφτεί στον ΟΑΕΔ, όταν δεν μπορείς να του δώσεις τίποτα; Τίποτα δεν μπορείς να του προσφέρεις (Κ.Ν. Εργαζόμενος/η σε Κέντρο Κοινότητας).

Ευρήματα Έρευνας

2. Τι προσφέρουν (ΤΕΒΑ)

Επισιτιστική Βοήθεια: (6-8 φορές χρόνο).

Αρκετή σε ποσότητα. Χωρίς προβλήματα σε ποιότητα (αλλοίωσης). Ωστόσο: βοήθεια περιορισμένη σε ποικιλία με συχνή επανάληψη ίδιων ειδών διατροφής, με προϊόντα πλούσια σε λευκούς υδατάνθρακες

Προτάσεις:

- Εμπλουτισμό της Επισιτιστικής Βοήθειας με τροφές υψηλότερης διατροφικής αξίας και με μεγαλύτερη ποικιλία (δημητριακά, ψάρι, προϊόντα ολικής άλεσης, μέλι)
- Εξατομίκευση επισιτιστικής βοήθειας στη βάση συγκεκριμένων αναγκών ωφελούμενων: πχ. Προβλήματα Υγείας (διαβήτη, υπερχοληστερολαιμία, δυσανεξία σε γλουτένη), Πολιτισμική προέλευση/Θρήσκευμα (αποκλεισμός συγκεκριμένων τροφών)
- Εξατομίκευση στη βάση των αναγκών μιας περιοχής (οπωροκηπευτικά στα αστικά κέντρα και όχι σε αγροτικές περιοχές που τα παράγουν άφθονα)
- Υλοποίηση Βασικής Υλικής Συνδρομής: καθαριστικά χώρου, είδη ατομικής υγιεινής, χαρτικά, απολυμαντικά (αυξημένη ανάγκη σε περιόδους πανδημίας)

Ευρήματα Έρευνας

2. Πώς το προσφέρουν (TEBA)

Επισιτιστική Βοήθεια: Σε συσκευασμένες κούτες με παραλαβή από καθορισμένα σημεία διανομής όποτε είναι έτοιμες οι προμήθειες. Πρόκειται για μια ιδιαίτερα σύνθετη και με πολλά στάδια διαδικασία: Δικαιούχος ενημερώνει Δήμους, Προμηθευτές παραδίδουν σε σημεία Διανομής και οι Δήμοι ενημερώνουν δικαιούχους για ημέρες/ώρες προσέλευσης – η οποία διεξάγεται με επιτυχία στο σύνολο της Κρήτης (24 Δήμους).

Προτάσεις:

- **Προγραμματισμό και Σταθερότητα των Διανομών** σε συγκεκριμένες ημερομηνίες (πχ πρώτες πέντε ημέρες κάθε μήνα) = Ενίσχυση Δυνατότητας Διαχείρισης Οικογενειακού Προϋπολογισμού Δικαιούχων και θα ωφελήσει προγραμματισμό και των κοινωνικών υπηρεσιών
- **Προστασία Ωφελουμένων από Κοινωνικό Στιγματισμό:** Η αναμονή στους χώρους παραλαβής τροφίμων εκθέτει τους δικαιούχους και επιτείνει το αίσθημα της φτωχοποίησης καθώς παραπέμπει σε πρακτικές συσσιτίων
- **Πρόταση για Έκδοση Κάρτας Σίτισης** που θα επιλύσει το σύνολο των παραπάνω προβλημάτων (αγορές ανάλογα με διατροφικές ανάγκες, προστασία ταυτότητας ευάλωτων ομάδων)

Ευρήματα Έρευνας

2. Τι προσφέρουν/ Πώς το προσφέρουν (TEBA)

Συνοδευτικά Μέτρα Στήριξης: Παράλληλες δράσεις υποστήριξης κοινωνικής, πολιτισμικής, οικονομικής επανένταξης που κρίθηκαν ιδιαίτερα χρήσιμα όπως σεμινάρια διατροφής, συμβουλευτική υγείας για συγκεκριμένα νοσήματα (καρδιαγγειακά ή αναπνευστικά), σχολές, γονέων, ψυχοκοινωνική στήριξη, συμβουλευτική οικογενειακού προϋπολογισμού) κ.ά.. Ωστόσο: αναφέρθηκε ότι διεξάγονται αποσπασματικά χωρίς συνέχεια και σταθερότητα (μειωμένη αποτελεσματικότητα και αποθάρρυνση σε προσέλευση και συμμετοχή)

Προτάσεις:

➤ **Συστηματικότητα και Διάρκεια στην Υλοποίηση των Δράσεων που θα ενισχύσει τη δέσμευση και τη συμμετοχή των δικαιούχων**

➤ **Δημιουργία δράσεων έπειτα από ανίχνευση αναγκών δικαιούχων (από τη βάση)- (παράδειγμα ΕΛΜΕΠΑ που ενέπλεξε Δήμους ζητώντας τους προτάσεις)**

➤ **Αξιοποίηση Τεχνολογίας και Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης τόσο για την Επικοινωνία όσο και για την Υλοποίηση των Δράσεων**

Ευρήματα Έρευνας

2. Συνοπτικά/Προτάσεις

Δικαιούχοι:

- **Διασφάλιση Δικαιότερης Συμμετοχής** με Επαναπροσδιορισμό των Κριτηρίων Ένταξης και Αυστηρότερο Έλεγχο
- **Αύξηση Ποσού Εισοδηματικής Ενίσχυσης** και Προσδιορισμός Συγκεκριμένου Χρόνου Ένταξης
- **Εστίαση σε Ενδυνάμωση, Άρση Παθητικοποίησης, Εργασιακή και Κοινωνική Επανάταξη** (με Γ πυλώνα ΕΕΕ και Συνοδευτικές δράσεις ΤΕΒΑ)
- **Εξατομικευμένη Υποστήριξη σε επισιτιστική βοήθεια και συνοδευτικά μέτρα** για την κάλυψη πραγματικών αναγκών δικαιούχων
- **Αποστιγματισμός της Κοινωνικής Παροχής με σεβασμό σε ταυτότητα και αξιοπρέπεια δικαιούχου** (ακολούθηση παραδείγματος ΕΕΕ και σε ΤΕΒΑ με παροχή κάρτας σίτισης)

Ευρήματα Έρευνας

2. Συνοπτικά/Προτάσεις

Κοινωνικές Υπηρεσίες:

- **Στελέχωση με εξειδικευμένο προσωπικό** που θα προσλαμβάνεται με συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου, δεν θα ανακυκλώνεται κάθε οκτώ μήνες και θα δημιουργεί σχέσεις εμπιστοσύνης με δικαιούχους/ ευάλωτες κοινωνικές ομάδες
- **Αύξηση Υλικών Πόρων (ψηφιακού εξοπλισμού, εγκαταστάσεων κ.ά)** αναγκαίων για την εξυπηρέτηση των διαρκώς αυξανόμενων αναγκών
- **Έγκαιρη και στοχευμένη κατάρτιση προσωπικού** για ηλεκτρονικοποίηση βάσεων δεδομένων/ διαχείριση ψηφιοποιημένων εργαλείων
- **Δημιουργία ηλεκτρονικού φακέλου** (και όχι φυσικού) για τους δικαιούχους και ηλεκτρονική διασύνδεση μεταξύ δημόσιων υπηρεσιών (ΕΦΚΑ, ΑΑΔΕ κ.ά)

Ευρήματα Έρευνας

2. Συνοπτικά/Προτάσεις

Έρευνα:

- Αξιοποίηση των κοινωνικοδημογραφικών δεδομένων των αιτούντων (από ΗΔΙΚΑ), καθώς μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο χαρτογράφησης και παρατήρησης της πορείας του ευάλωτου πληθυσμού της χώρας τόσο διαχρονικά όσο και συγκριτικά μεταξύ των χωρικών μονάδων
- Αξιοποίηση δεδομένων των Κέντρων Κοινότητας για άλλες ανάγκες των δικαιούχων και επιπλέον παρεχόμενες κοινωνικές υπηρεσίες/παραπομπές (στη βάση της προσέλκυσης των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων στα ΚΚ)

Ευρήματα Έρευνας

Με τα λόγια των Ωφελούμενων: Πορείες ζωής

Ημασταν βέβαια και πολλά αδέρφια.. αλλά υπήρχαν δυσκολίες τεράστιες. Δηλαδή έζησα φτώχεια. Ναι, ο πατέρας μου με πήρε στα 11 μου γιατί δεν μπορούσε, στα 11 μου και με πήγε σε ένα άλλο χωριό [όνομα χωριού] και με πήγε στα πρόβατα. 11 χρονών [...] Και τα χρήματα αυτά που έπαιρνα τα έδινα στσιι γονείς μου για να τσοί βοηθήσω (Άτομο με αναπηρία, χωρίς υποχρεωτική εκπαίδευση κάτοικος αγροτικής περιοχής).

Είχα τον πατέρα μου στο κρεβάτι τον είχα αναλάβει εγώ. Μετά που έφυγε ο πατέρας μου σιγά-σιγά έπεφτε και η μάνα μου την ανέλαβα εγώ. Αλλά 10 χρόνια μετά ήρθε ο θάνατος του πρώτου μου αδερφού το '11 έφυγε 55 χρόνων από καρδιά και ο δεύτερος από καρδιά το '15, οπότε άστο (Απόφοιτος/η δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, διαζευγμένος/η, κάτοικος ημιαστικής περιοχής).

Η εγχείρηση καρδιάς δεν είναι τόσο δύσκολη σαν επέμβαση. Είναι απ' τις δύσκολες αλλά η δυσκολία είναι στο ψυχολογικό. Δηλαδή ένα διάστημα είχα παραιτηθεί. Θεωρώντας ότι... ξέρεις... θα ξυπνήσω το πρωί; Ποιός ξέρει; (Ελεύθερος επαγγελματίας, απόφοιτος/η Σχολής Ικάρων, διαζευγμένος/η, κάτοικος αστικής περιοχής).

Ευρήματα Έρευνας

Με τα λόγια των Ωφελούμενων: Πορείες ζωής

[...] Να δείτε για ποιό λόγο παίρνω το ΚΕΑ; Δηλαδή τίποτα. Γιατί ναι, έχω ταπεινωθεί και παίρνω το ΚΕΑ. Γιατί δεν υπάρχει διέξοδος. Δεν υπάρχει λύση.

-Το θεωρείς ταπείνωση μιας και το είπες;

-Είναι, γιατί ήμουν περήφανος άνθρωπος. Δεν περίμενα ποτέ. Είμαι βιοπαλαίστρια από 15 χρονών παιδάκι (Άνεργη, απόφοιτη ΤΕΙ, δυο ανήλικα παιδιά, κάτοικος αγροτικής περιοχής).

Επειδή είμαστε και πολύ καλο-μεγαλωμένοι και από οικογένεια που ήταν πάντα αυτάρκης, είχα πάντα μέσα μου το ψυχολογικό αν θέλεις και καλά τι dejected είσαι; Έχεις τεθεί εκτός κοινωνίας ας πούμε, περιθωριοποίηση κ.λπ..[....] Εγώ τώρα τι; Αποτυχημένος/η είμαι; Για ποιο λόγο περιμένω βοήθεια; Δεν μπορώ να τα καταφέρω μόνος/η μου; (Άνεργος/η, απόφοιτος/η ΤΕΙ, μονογονέας, κάτοικος αστικής περιοχής).

Ευρήματα Έρευνας

Με τα λόγια των Ωφελούμενων: Το Βίωμα της Αποστέρησης

Χρωστάω ΔΕΗ, χρωστάω εδώ στο Δήμο νερά, στο κράτος ΕΝΦΙΑ τέτοια πράγματα. Πώς να τα πληρώσω; [...] Φτώχεια μεγάλη, άμα σου πω φτώχεια-φτώχεια, δεν παίζω, λέω την αλήθεια [...] Για να πάει να κάνει εξέταση για τον θυρεοειδή τώρα, είναι να δώσει 50 ευρώ. Και τα δώσαμε και πληρώσαμε τη ΔΕΗ, με την ρύθμιση 60 ευρώ κάθε μήνα έχω ακόμα μια δόση και τελειώνουμε. Δηλαδή δεν έκανε την εξέταση η γυναίκα μου (Απόφοιτος/η δημοτικού, άνεργος/η εργάτης, κάτοικος αγροτικής περιοχής).

Εγώ το μόνο που ήθελα αν μπορούσα να με βοηθήσουν επειδή δεν έχω τη δυνατότητα [είναι] ένα μεταχειρισμένο πλυντήριο, ψυγείο, μία τηλεόραση καλή για τα παιδιά, αυτό μόνο, όχι τίποτα άλλο να πω την αλήθεια, αυτά (Αναλφάβητη, γονέας έξι παιδιών, κάτοικος ημιαστικής περιοχής).

Ευρήματα Έρευνας

Με τα λόγια των Ωφελούμενων: Γενική Αξιολόγηση Προγραμμάτων

Εννοείται ότι είναι ωφέλιμο. Και ψυχο-ωφέλιμο και υλικά ωφέλιμο. Και ότι είναι καλό είναι. Μακάρι οι κοινωνίες μας να γίνουν κοινωνίες ανθρωπιστικές και φιλόανθρωπες [...] Να μπορούμε να βοηθάμε σαν κοινωνίες τον συνάνθρωπο. Για να μην εξαθλιώνεται η ύπαρξη. Να μην μεγαλώνουν οι ψαλίδες, της φτώχειας (Άνεργος/η, απόφοιτος/η ΤΕΙ, δυο ανήλικα παιδιά, κάτοικος αγροτικής περιοχής).

Λοιπόν, το ΚΕΑ που παίρνομε, το παίρνομε ένα εξάμηνο, το άλλο εξάμηνο δε το δικαιούμαστε λόγω της επιδότησης [αγροτικής]. Τι να κάνομε τώρα; Αλλά πως θα βγω και στη ζηθιανιά που λένε, να πάω να ζηθιανεύω, δεν πάω. Από την άλλη πάλι το περίσσο φώς δε βλάπτει. Ότι μας δώσουνε καλό είναι (Αγρότης/ισσα, απόφοιτος/η δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, κάτοικος αγροτικής περιοχής).

Ο γιος μου απλά έχει απολαύσει τα οφέλη μίας προστατευμένης οικογένειας, παρότι είναι αυτή στον αέρα χωρίς βοήθεια από συγγενείς ουσιαστικά. Το κράτος και το ΚΕΑ και το ΤΕΒΑ έχουν αντικαταστήσει, όσο μπορεί να ειπωθεί αυτό σαν όρος, τη βοήθεια μίας οικογένειας που δεν υπάρχει (Άνεργος/η, απόφοιτος/η ΤΕΙ, μονογονέας, κάτοικος αστικής περιοχής).

Ευρήματα Έρευνας

Με τα λόγια των Ωφελούμενων: Για την Οικονομική Ενίσχυση/ ΕΕΕ

Εγώ πήρα μια ανάσα. Όχι ότι μπορώ να σου πω ότι είμαι ευτυχισμένος/η έτσι; Που να φτάσουνε τα λεφτά αυτά; Πού; Ποιανού να πρωτο-δώσεις; (Άτομο με αναπηρία, χωρίς υποχρεωτική εκπαίδευση, κάτοικος αγροτικής περιοχής)

Αν είναι ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα θα πρέπει να 'ναι εισόδημα. Όχι ελεημοσύνη. Εκτός αν την πούνε ελάχιστη εγγυημένη ελεημοσύνη. Οπότε μετά είναι.. πάμε σε άλλα επίπεδα. [...] Σε σπρώχνει σε δύο κατευθύνσεις. Η μια είναι «και να βρω κάποιο μεροκάματο θα το κάνω μαύρο». Που έχουμε διπλό κακό. Και απώλεια εσόδου απ' το κράτος. Την εφορία και των ασφαλιστικών ταμείων. Με κάνεις απατεώνα. Εμένα. Αφού είναι δεδομένο ότι με 1200 το εξάμηνο δεν μπορείς να ζήσεις. Στρουθοκαμηλίζουμε τώρα; (Ελεύθερος επαγγελματίας, απόφοιτος/η Σχολής Ικάρων, διαζευγμένος/η, κάτοικος αστικής περιοχής).

-Σας έχει βοηθήσει καθόλου το πρόγραμμα να βελτιώσετε τη ζωή σας;

-Τα 200 ευρώ; Όχι, είναι μόνο για επιβίωση [...] Δεν είναι εντάξει σαν ποσό, την ίδια μέρα τελειώνουν. Μόλις τα παίρνω δε μένουν, την ίδια μέρα φεύγουν (Άνεργος/η, αναλφάβητος/η, μονοπρόσωπο νοικοκυριό, κάτοικος καταυλισμού Ρομά).

Ευρήματα Έρευνας

Με τα λόγια των Ωφελούμενων: Για Κοινωνικό Στιγματισμό/ Τρόφιμα ΤΕΒΑ

Πάρα πολύ δύσκολα, γιατί να φανταστείς ότι στις πρώτες διανομές υπήρχαν και κανάλια έτσι; Εκεί τώρα τι να πεις; Ε, γυρνούσες απλά πλάτη και ευχόσουν να μην έρθει προς το μέρος σου και καρδιοχτύπι. Πολύ δύσκολο και φαντάζομαι ότι στην ίδια ψυχολογική κατάσταση πρέπει να ήταν λίγο-πολύ όλοι που ήταν εκεί πέρα, γιατί ασχέτως αν έχεις πολλά ή λίγα για τη διαβίωσή σου, δεν έχει σημασία η αξιοπρέπεια είναι αξιοπρέπεια [...] Στην αρχή έλεγα «Παναγία μου κρύψτε με, καλύψτε με να φοράω τα γυαλιά», λες και τα γυαλιά ας πούμε μπορείς να κρυφτείς. Αλλά όπως και να έχει, αρχίζεις να συνηθίζεις. Δεν ξέρω αν είναι δυσάρεστο το ότι συνηθίζεις αλλά η επιβίωση τα καλύπτει όλα. Και τις συστολές και τους ηθικούς φραγμούς και όλα (Άνεργος/η, απόφοιτος/η ΤΕΙ, μονογονέας, κάτοικος αστικής περιοχής)

Είναι το τρόφιμο. Ξέρεις το τρόφιμο έχει.. είναι αλλιώς να παίρνεις ένα επίδομα που το παίρνει όλος ο κόσμος και το δικαιούσαι. Το τρόφιμο έχει λίγο κάπως συνδεθεί στο μυαλό μας με συσσίτια, κατοχή δηλαδή (Άνεργος/η, ασφάλιση ΟΓΑ, απόφοιτος/η δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μονογονέας, κάτοικος αγροτικής περιοχής).

Ευρήματα Έρευνας

Με τα λόγια των Ωφελούμενων: Προτάσεις. Εστίαση σε υγεία και παροχές σε παιδιά

Το θέμα είναι η ουσία. Έτσι δεν είναι; Πρακτικά θέλω να σε βοηθήσω στην οικογένειά σου. Πως να με βοηθήσεις παράδειγμα; Να σε πάω σε ένα οδοντίατρο ας πούμε να' ναι καλυμμένος/η. Όταν λέμε δωρεάν περίθαλψη δεν την έχεις δωρεάν περίθαλψη. Δεν την έχεις. Δηλαδή αν δεν είχα τώρα του γιού μου το χαρτί δεν θα του βγάζανε το δόντι. Εμένα δεν θα μου το βγάνανε. Σου λένε πήγαινε πλήρωσε έξω. Που είναι η δωρεάν περίθαλψη; (Άτομο με αναπηρία, χωρίς υποχρεωτική εκπαίδευση, γονέας παιδιού με ειδικές ανάγκες, κάτοικος αγροτικής περιοχής).

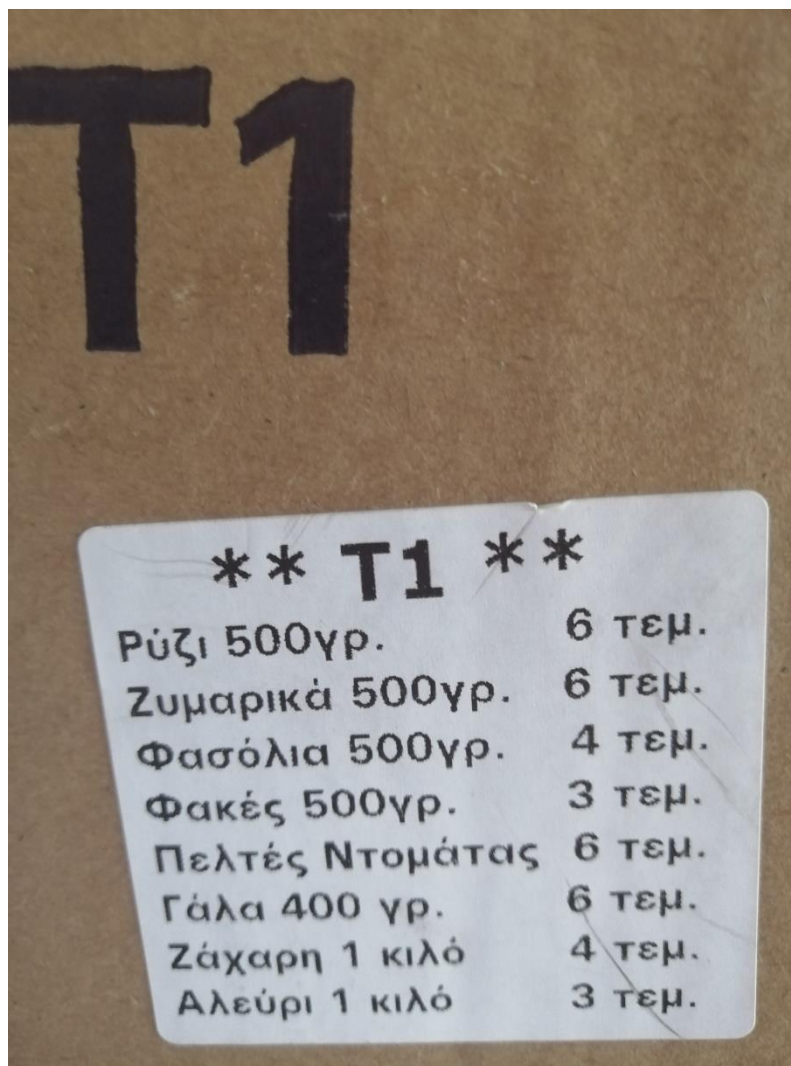
Για παράδειγμα παιδότοπο, να κάνεις οι άνθρωποι που έχουν αυτή τη κάρτα να παίρνουν για κάθε παιδί έκπτωση, 50%. Αλλά είναι κάτι που βοηθάει. Και επειδή παίρνουν τα παιδιά 50% εγώ με τρία παιδιά δηλαδή είναι ενάμιση παιδί που πάει δωρεάν. Είναι πιο εύκολο για εμένα να πάω. Και ωραίο να πάω με τα παιδιά κάπου (Άνεργος/η, μετανάστης/τρια, απόφοιτος/η ανωτέρας σχολής, γονέας τρίτεκνης οικογένειας).

περιφερειακό παρατηρητήριο
κοινωνικής ένταξης
περιφέρειας κρήτης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
UNIVERSITY OF CRETE

περιφερειακό παρατηρητήριο
κοινωνικής ένταξης
περιφέρειας κρήτης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
UNIVERSITY OF CRETE

